

מילה בחדשות – הפגנה

הרצאה מקוונת לחג הפסח

המילה **הפגנה** רגילה בלשונונו לציון התאספות של קהל להבעת מחאה או תמיכה. במקור 'הפגין' פירושו 'צעק', כמוכר מלשון חז"ל ומן הארמית.

במסגרת סדרת המפגשים המקוונים שלנו בימי מלחמת "חרבות ברזל" ולקראת חג הפסח, אנו מזמינים אתכם להרצאה מקוונת (ב"זום") של ד"ר יהושע גרנט: **'לך לשלום גשם, בוא בשלום טל': פיוטי טל לחג הפסח – מגניזת קהיר להגדת קיבוץ בארי.**

לקישור בין הפועל הפגין ובין הבעת מחאה יש יסוד כבר בתלמוד הבבלי: במסכת ראש השנה מסופר על חכמי ישראל שנועצו במטרונית רומית כיצד להפר גזרות שגזרה המלכות. המטרונית יעצה להם: "בואו והפגינו בלילה", וכפירוש רש"י: "צעקו בשוקים וברחובות כדי שישמעו השרים וירחמו עליכם".

בהרצאה נענה על השאלות האלה: כיצד מצוינים ומצוירים חילופי העונות בפיוטים אלו? כיצד משתקפת בהם זיקתם של הפייטנים וקהילותיהם לטבע, לחקלאות וללשון העברית? ואיך מצאו פיוטי טל את דרכם ממחזורים ומכתבי יד עתיקים אל הגדות הקיבוצים, ובהן הגדת קיבוץ בארי?

[להרחבה](#)

לפרטים נוספים ולקישור להרצאה

במסגרת סדרת המפגשים המקוונים שלנו בימי מלחמת "חרבות ברזל" ולקראת חג הפסח, אנו מזמינים אתכם להרצאה מקוונת (ב"זום") של ד"ר יהושע גרנט: **'לך לשלום גשם, בוא בשלום טל': פיוטי טל לחג הפסח – מגניזת קהיר להגדת קיבוץ בארי.**

בהרצאה נענה על השאלות האלה: כיצד מצוינים ומצוירים חילופי העונות בפיוטים אלו? כיצד משתקפת בהם זיקתם של הפייטנים וקהילותיהם לטבע, לחקלאות וללשון העברית? ואיך מצאו פיוטי טל את דרכם ממחזורים ומכתבי יד עתיקים אל הגדות הקיבוצים, ובהן הגדת קיבוץ בארי?

לפרטים נוספים ולקישור להרצאה

לסרב כולנו יודעים – ולסרבה?

מילה בסלע – לא במשמעות שחשבת...

מקור מטבע הלשון שרבים משתמשים בו הוא בתלמוד הבבלי: "מילה בסלע, משתוקא בתרין" – כלומר 'דיבור בסלע, שתיקה בשתיים'.

סלע – שמו של מטבע עתיק אשר נהג בארץ בתקופת חז"ל, ושוויו היה ארבעה דינרים (סלע במשמעות זו – נקבה). אם כן לפנינו אמרה בשבח השתיקה: אם ערכו הכספי של דיבור הוא סלע, ערכה של השתיקה הוא שתי סלעים.

אצל דוברים רבים בני ימינו נשתכח חלקה השני של המימרה "משתוקא בתרין" (או "שתיקה בתרין"), והביטוי הועמד על חלקו הראשון "מילה בסלע" ואף התרחב ל"כל מילה בסלע". כך קיבל הביטוי משמעות כמעט הפוכה: דברים נכוחים שלכל מילה בהם ערך רב. בשימוש זה המילה 'סלע' אינה מציינת מטבע קטן כי אם אבן גדולה. כך נפתח פתח להבנת הביטוי ("כל) מילה בסלע" כיד הדמיון הטובה: כל מילה חזקה כסלע איתן; כל מילה ראויה להיחקק בסלע; כל מילה משברת סלעים ועוד.

להרחבה

הפועל **סרב** מוכר מלשון חכמים והוא רגיל עד ימינו במשמעות 'התנגד בתוקף'. הפועל **סֶרב** נשאל מן הארמית. בתרגומי המקרא לארמית מילים מן השורש מא"ן מיתרגמות במילים ארמיות מן השורש סר"ב, כגון בתרגום אונקלוס לכתוב "כָּבַד לִב פְּרָעָה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעַם" (שמות ז, יד) – "אֲתִיקֵר לִבָּא דְפְרָעָה, סְרִיב לְשַׁלְחָא עֵמָא".

אך בלשון חכמים בא הפועל **סֶרב** במשמעות כמעט הפוכה – 'להפציר': "לא יסרב אדם בחבירו לארחו בשעה שהוא יודע שאינו רוצה" (ירושלמי דמאי). כדי להראות את הקשר (ההופכי) בין שתי ההוראות, היטיבו המילונים לנסח: "ממאן ולא יצריך שיפצירו בו חביריו מאוד" (ערוך השלם, ערך 'סרב'). לצד סירב בהוראת 'הפציר' מוצאים גם את הפועל **סֶרֶב** באותו מובן. אף הוא מצוי בארמית, אך לפי המילונים הוראתו היסודית היא 'להאיץ', 'לזרז'.

כיום מקובל בידול ברור: סירב – התנגד; סרבה (בספרות) – הפציר. אך נשאלת השאלה: כיצד התפתחו שתי ההוראות ומניין הה"א בשורש סרה"ב?

להרחבה בפרסום חדש באתר

עוקמני בשירת רחל

מחשים – אַתָּה וְאֲנִי,
ממתינים – אֲנִי וְאַתָּה.
בְּסִתְרֵי עֲקֻמְנֵי עֲלֻטָּה
וְדָמָה בְּסִתְרֵי עֲקֻמְנֵי.

מתנה עברית לחג

מחפשים מתנה לחג? במקום לאמץ את הראש ולקנות שוב מערכת מחבתות או שובר קנייה שלעולם לא ינוצל – אנחנו ממליצים לכם להפתיע את היקרים לכם

במתנה עברית מקורית ויצירתית לחג שכל המשפחה
תמצא בה הנאה.

בשירה של רחל 'אני ואתה' (משנת תרפ"ט, 1929)
הדוברת משתמשת במילה **עקמני**.

במארז החגיגי שלנו תמצאו את הפריטים האלה:

על פי מילונם של דוד ילין ויהודה גרזובסקי (גור) משנת
תרע"ט (1919) **עקמן** פירושו "בנין רחב ידיים שבו
דרכים עקמות ומפתלות שקשה למצוא בו דרך לצאת
ממנו". כלומר **עקמן** הוא מבוך.

- המילון למונחי היין ובו כ-220 מונחים, מקצתם
מילים חדשות בעברית
- תיק עברי מעוצב – לתבל בעברית
- משחק רביעיות "עברית בריבוע"

נראה שרחל בחרה את המילה **עקמן** – אולי היישר מן
המילון – והשתמשה בה שימוש מטפורי, לציון מבוך
הנפש שלה. מטפורה זו נמשכת גם בבית השני של
השיר – "לא אחז בידך להנחות", ובבית השלישי –
"נבוך".

לכל הפריטים ולרכישה

למוצרים נוספים בחנות שלנו

להרחבה על מקורה של המילה

תמיכה באקדמיה

שאלה בעברית

חנות הספרים

אם נתקלתם בבעיות תצוגה לחצו כאן לצפייה בדפדפן

להצטרפות לרשימת התפוצה לחצו כאן | להסרה מרשימת התפוצה לחצו כאן | תמיכה באקדמיה |
האקדמיה ללשון העברית, קריית האוניברסיטה, גבעת רם, ת"ד 90004, ירושלים 9190401

MailPoet